

MOUSSEM JOURNA(A)L

INHOUD

RESIDENTIES

- 2-5 Radouan Mriziga
- 6-7 Aïcha M'barek & Hafiz Dhaou
- 8 Remah Jabr
- 12-14 Younes Baba-Ali

DANS

- 5 55

MUZIEK

- 15 Mousseem Sounds
- 17 Sufi Night
- 18 Fujairah Arabic Music Band
- 19 Mousseem Jazz: Ibrahim Maalouf & Trio Joubran

OPINIE

- 16 Heilige Plaatsen, Heilig Boeken

THEATER

- 9 Mousseem in Het Bos
  - 20 Cycle
  - 21 Ook nog in de zalen...
-
- 10-11 Agenda

COLOFON

MOUSSEM NOMADISCH KUNSTENCENTRUM

Directeur Mohamed Ikoubaân

Productie en programma Cees Vossen

Coördinator internationale projecten Pascal Nicolas

Communicatie Kathleen Weyts

Office manager Françoise Dehondt

MOUSSEM JOURNA(A)L

Verantwoordelijke uitgever

Mohamed Ikoubaân

Driekoningenstraat 126, 2600 Berchem

Redactie en interviews Kathleen Weyts (Panache)

Vormgeving Philip Marnef (Panache Studio)

Druk Sint-Joris Gent-Oostakker

De redactie heeft alles in het werk gesteld om de houders van auteursrecht op foto's te vermelden. Mocht er toch ergens informatie ontbreken of incorrect zijn, gelieve ons te contacteren. Alle rechten voorbehouden.

INTRO

Beste lezer,

Aan de start van dit nieuwe seizoen brengen we u graag wat extra achtergrondinfo bij onze werking. Zoals steeds gaan we heel wat samenwerkingen aan in binnen- en buitenland en brengen we een mix van muziek, dans, theater en beeldende kunsten. We schuwen het debat niet, in tegendeel, we willen als kunstencentrum aandacht besteden aan de maatschappelijke actualiteit en de stem van vooraanstaande denkers laten horen. Dit najaar nodigen we **Rachid Benzine** en **Leïla Babès** uit voor een lezing. Meer nog dan anders gaat onze aandacht dit seizoen naar ontluikend jong talent. Via onze residentiewerking ondersteunen we sinds geruime tijd makers van divers pluimage. Een aantal onder hen vonden ondertussen hun plaats in het (inter)nationale kunstenlandschap, zoals **Nacera Belaza** wiens voorstellingen volop internationaal toeren en die we in oktober terug ontvangen met *Le Trait* tijdens Sufi Night in Bozar. Andere kunstenaars zoals **Remah Jabr**, **Younes Baba-Ali** en **Radouan Mriziga** staan nog aan het begin, maar ondersteunen we graag bij hun eerste grotere projecten. Als artists in residence bieden we hen een brede basis om hun werk verder te ontwikkelen en engageren we ons als kunstencentrum in een duurzame samenwerking. Tijdens onze talrijke prospecties hier en in de Arabische wereld ontmoeten we regelmatig artiesten waar we u graag kennis mee laten maken. Choreografen en dansers **Aïcha M'Barek & Hafiz Dhaou** zijn wereldwijd graag geziene gasten met hun gezelschap **Chatha**. Moussem co-produceert hun nieuwe voorstelling *Sacré Printemps!* en introduceert hen graag in België. Als kunstencentrum stimuleren we cross-overs tussen disciplines en generaties, tussen culturele achtergronden en het eigen veld, tussen kunstenaars onderling en tussen hen en u, ons publiek. Tijdens het seizoen 2014-2015 schenken we hier bijzondere aandacht aan in de samenstelling van ons programma: multidisciplinaire avonden wisselen elkaar af op diverse locaties, van Sufi Night en Moussem Sounds tot Moussem in Het Bos en Moussem in Berchem. Maar ook in onze theaterprogrammering vormt (culturele) uitwisseling de rode draad: van de nieuwe producties *Cycle* en *Endless Rehearsal* tot de herneming van stukken als *Umm*, *De Handen van Fatma*, *Bye Bye Gillo* en *Wachten*. Vanzelfsprekend brengen we u ook dit jaar enkele toppers uit de Arabische muziekwereld met een bijzondere focus op jazz in samenwerking met onze vaste partner Bozar. We verwelkomen u graag op de concerten van **Ibrahim Maalouf**, **Trio Joubran**, **Rabih Abou Khalil** en **Driss El Maloumi**. Ondertussen bouwen we verder aan ons Europees en Arabisch netwerk, o.a. met een première van de Zweedse versie van *Umm* bij Re:Orient in Stockholm en een workshop van **Radouan Mriziga** en **Thomas Hauert** in de danswerkplaats Espace Darja in Casablanca.

We wensen u een heerlijk cultureel seizoen en hopen u regelmatig te mogen ontvangen op onze voorstellingen. Voor alle info en tickets verwijzen we u graag naar onze website moussem.be en onze digitale nieuwsbrief.

RESIDENTIES 2014-15

Moussem Nomadisch Kunstencentrum staat al langer bekend voor zijn residentiewerking. De afgelopen jaren ondersteunden we via deze weg heel wat artiesten bij de ontwikkeling van hun werk. Samen met onze partners stellen we werkruimtes ter beschikking en zorgen we voor een zo optimaal mogelijke begeleiding van het artistieke proces: van creatie tot productie, van de organisatie van toonmomenten tot verspreiding van de uiteindelijke voorstellingen en producties. Onze residenties zijn vaak het begin van een langdurige artistieke relatie. Dit seizoen willen we deze werking nog versterken. Deze zomer werkte het choreografen-duo Aïcha M'Barek & Hafiz Dhaou bij ons aan hun nieuwste voorstelling *Sacré Printemps!*, die in november in première zal gaan in Lyon. Met theatermaakster Remah Jabr, choreograaf-danser Radouan Mriziga en beeldend kunstenaar Younes Baba-Ali gaan we een intensieve samenwerking aan dit seizoen. We laten je graag kennis maken met de ideeën en de praktijk van deze jonge kunstenaars, die je regelmatig zal tegenkomen in ons programma dit seizoen.

RADOUAN MRIZIGA

Radouan Mrziga studeerde in 2012 af aan P.A.R.T.S., de befaamde Brusselse dansschool van Anne Teresa De Keersmaeker. Vorig seizoen werkte hij mee aan de voorstelling *Half Elf Zomeravond* die Bart Meuleman bij het Toneelhuis maakte. Hij is één van de performers van de voorstelling *Re:Zeitung*, een project van P.A.R.T.S. Foundation en De Munt waarin een nieuwe generatie professionele dansers het repertoire van De Keersmaeker herneemt en herwerkt. Hij danst dit jaar ook in *Primitive*, het nieuwe stuk van choreografe Claire Croizé, en repeteert met de jonge Franse choreograaf Simon Tanguy voor diens nieuwste creatie *People in a Field*, die op 23 oktober in première gaat in het Veem Theater in Amsterdam. Ondertussen werkt Mriziga aan zijn eerste choreografie *55* als 'artist in residence' bij Moussem Nomadisch Kunstencentrum.

Wat doet het met een danser om aan vier stukken tegelijkertijd te werken?

Toegegeven, het is niet evident. Het gaat om vier bijna totaal verschillende benaderingen van dans. Het vraagt een grote fysieke maar ook mentale discipline. Elk stuk vraagt een andere performance, een andere inzet. Het is een uitdaging voor mijn lichaam én voor mijn geest. Ik moet bij de les blijven. In drie stukken ben ik de danser. Tegelijkertijd moet ik de tijd en de energie vinden om mijn eigen choreografie te ontwikkelen en er over waken dat dit de andere stukken waar ik aan werk niet beïnvloedt. Het vraagt een bijzondere coördinatie om mijn werk aan die vier stukken in evenwicht te houden.

Je vatte je studies aan in Marrakesh, niet meteen een stad die je associeert met hedendaagse dans.

Dat klopt, en toch. In Marrakesh heb je wel een hiphop scene en traditionele dans. Maar er is geen infrastructuur of school die gericht is op hedendaagse dans of performance. Nu, wat mij aantrok in dans, is het bewegen an sich. En in Marrakesh is meer nog dan in andere steden alles constant in beweging: de architectuur, de straat, de mensen. Dat heeft me altijd geboid en leidde me uiteindelijk tot de dans. Ik volgde een wetenschap-

pelijke opleiding en ik hou van denksport. Tegelijkertijd ben ik ook heel erg geïnteresseerd in allerlei fysieke sporten. En hedendaagse dans brengt al die dingen volgens mij op een ideale manier samen. Het is abstract en puur, en ondertussen ook heel erg open. Het raakt aan alles tegelijkertijd. Ik ontmoette Jacques Garros, een leraar 'body work' uit Bordeaux, die les gaf in Mراكهش en ik werkte geruime tijd met hem samen. Daarna trok ik naar Tunesië voor een dansopleiding.

Wat ontdekte je daar?

Het was mijn eigenlijke introductie tot hedendaagse dans. Ik leerde er de technieken. Het Centre Méditerranéen d'Art Contemporain van Tunis is een kleine school, maar in die regio is het een instituut. Het was een hele aanpassing voor mij. Ik leerde er hoe hedendaagse dansers omgaan met de discipline dans. Na de opleiding had ik de mogelijkheid om zelf werk te beginnen maken. Maar ik wou vooral verder studeren, meer ontdekken.

En toen werd je geselecteerd voor P.A.R.T.S. Hoe kwam je in contact met de Brusselse school?

Ik kende het werk van Anne Teresa De Keersmaeker al voor ik ooit van P.A.R.T.S. gehoord had. België heeft een geweldige

internationale reputatie als het op hedendaagse dans aankomt. Maar ik had nooit overwogen om mijn studies in Brussel verder te zetten. Het enige wat ik zeker wist op dat moment, was dat ik niet naar Frankrijk wou. Tot dan was ik vooral beïnvloed door het Franse systeem en ik was op zoek naar iets anders. De mensen van P.A.R.T.S. kwamen naar het dansfestival in Tunis en ze spraken er over hun school. Ik beschouwde het als een verre optie, niet echt reëel. Ik volgde nog een aantal workshops en terwijl ik in Marseille aan het werk was hoorde ik dat er audities voor P.A.R.T.S. werden gehouden. Ik schreef me in en werd geselecteerd voor de finale auditie in Brussel. Tijdens de vier dagen voorbereiding raakte ik er echt van overtuigd dat dit de juiste school voor mij was. De werkwijze van P.A.R.T.S. sluit helemaal aan bij mijn eigen benadering van dans.

Beantwoordde de realiteit aan je verwachtingen?

Het was een zeer invloedrijke ervaring. De opleiding is bijzonder intensief, Anne Teresa legt de lat zeer hoog. Je wordt niet enkel opgeleid tot danser, je krijgt een opleiding als kunstenaar. Vanaf het tweede jaar in P.A.R.T.S. begon ik echt anders te denken en bijgevolg de dingen ook anders te benaderen. Wat ik tot dan als dans en performance had beschouwd werd iets veel groters. Ik leerde me openstellen voor theater en zang. Ik ont-

dekte composities, bestudeerde muziek, kunstgeschiedenis, de geschiedenis van de dans,... er openden zich zoveel nieuwe mogelijkheden. Het was alsof ik plots veel meer 'tools' in handen kreeg. Ik kom uit een erg muzikale, ritmische cultuur. Maar ik vond nooit de juiste manier om er mee om te gaan. Om de muziek echt aan te raken. Ik was vertrouwd met het ritme, ik begreep de muziek, maar het voelde als iets natuurlijks, iets waarmee ik geboren was. Ik had nooit eerder geleerd hoe ik de muziek echt kon gebruiken als performer. In België werd ik geconfronteerd met een totaal andere muzikale cultuur en dat stelde me in staat om mijn eigen muzikale achtergrond anders te benaderen. Ik leerde de structuur te begrijpen, het ritme te scheiden van de melodie. Dat was zeer ingrijpend.

Je danst nu in *Re:Zeitung*, een nieuwe versie van een echte klassieker uit het repertoire van De Keersmaeker.

Iedereen danste het repertoire in de school en ik vond dat deel van de opleiding ontzettend fijn. Je raakt de geschiedenis aan en je gaat als het ware deel uitmaken van iets dat een hele tijd geleden ontstond. Ik voel me zeer sterk verbonden met dit werk. Anne Teresa's choreografieën zijn een plezier om te dansen. Maar het is niet het enige wat ik wil doen. Nu werk ik aan mijn eerste choreografie sinds ik mijn studies afrondde.

Een solo. Was dat een bewuste keuze?

Het concept van deze solo ontstond in feite vanuit een soort basisbehoefte. Ik wou mijn eigen creatie maken en tegelijkertijd het werk van anderen interpreteren. Ik beschikte niet echt over middelen en ik besloot me te beperken tot een onderzoeksproject. Mousseem was bereid dat te ondersteunen. Het hele concept was van meet af aan gebaseerd op functionaliteit en simpele basisprincipes en van daaruit groeide op natuurlijke wijze een solo.

Je werkt eraan sinds juli vorig jaar.

Als ik nu terugkijk op het proces stel ik vast dat het misschien niet de beste benadering is om er met zo'n grote intervallen aan te werken. Anderzijds groeide de hele creatie uit een onderzoek. Op dat moment stond het nog niet vast dat dit zou uitgroeien tot een stuk. Het was pas bij de presentatie van dit onderzoek dat duidelijk werd dat er meer in zat. Mousseem bood me de gelegenheid om er verder aan te werken en sinds februari ontwikkel ik het als een volwaardige voorstelling die in december zal voorgesteld worden aan het publiek.

Waar gaat de voorstelling over?

Het uitgangspunt van *55* is: hoe kan ik zo functioneel mogelijk zijn op scène? Als danser stel je jezelf voortdurend vragen. Is het voldoende? Is dit wat ik wil overbrengen? Is dit de juiste vorm? Wat doe ik juist? Wat maak ik? Wat draag ik over? Ik ga op zoek naar functionaliteit en de vorm die functionaliteit kan aannemen. Het is een bijna architecturale benadering. Ik bevrage mezelf als performer én als maker. Wat gebeurt er wanneer ik geen werkinstrumenten ter beschikking heb? Geen scenografie, geen theaterbelichting, geen video, geen muziek, geen geld? Hoe kan ik dan toch iets interessants maken, iets waar mensen op z'n minst twintig à dertig minuten geboeid kunnen naar kijken?

Beweging en vorm vormen nog steeds het centrum van je interesse?

Ik kan enorm genieten van exuberante voorstellingen, maar ik neig eerder naar minimalisme. Extravagantie dient mijn doel niet. Ik heb veel tijd doorgebracht met het observeren van ambachtslui en architecten. Architectuur is in wezen functione-

le vorm. In het beste geval is ze ook interessant qua esthetiek, maar functionaliteit blijft toch haar belangrijkste aspect. Ambachtslieden gebruiken hun lichaam in dienst van de vorm, ze bewegen op een welbepaalde manier die toelaat dat een vorm tot stand komt. Soms maken ze een ganse dag dezelfde beweging. Door die vaststelling begreep ik ook waarom architectuur me zo erg aanspreekt. Dat is niets nieuws natuurlijk, heel wat dansers en choreografen zijn geïnteresseerd in architectuur. Ik ben natuurlijk beïnvloed door de Maghrebijnse school (de geometrische benadering), maar ik hou tegelijkertijd heel veel van het Westerse minimalisme. Net zoals bij muziek bleef ik lange tijd een buitenstaander, ik keek er naar en dat was het. Ondertussen heb ik geleerd hoe ik die dingen kan inzetten en hoe ik ze samen kan brengen.

In welke mate is de ruimte van belang voor *55*?

In Marrakesh en Antwerpen heb ik de eerste resultaten kunnen tonen als een 'work in progress'. En dat bracht weer nieuwe inzichten met zich mee. Het stuk hoeft niet noodzakelijk in het theater te staan. Het functioneert misschien nog het best van al daarbuiten, in een museum bijvoorbeeld. In ieder geval heeft het stuk een bepaalde intimiteit nodig. Dus opteer ik voor een kleine zaal, zoals de Kaaistudios of de dansstudio van cc Berchem.

Wat brengt de toekomst?

Dit jaar zal ik vooral optreden, met mijn eigen stuk en met de drie andere voorstellingen waar ik in dans. In januari begin ik te werken aan een iets nieuws, een project van Younes Khoukhou met wie ik samen studeerde aan P.A.R.T.S. En uiteraard wil ik ook mijn eigen werk verder zetten. Uit mijn eerste onderzoekservaring ontstonden heel wat nieuwe ideeën. Er ligt nog een heleboel materiaal te wachten om op verder te werken. ▀

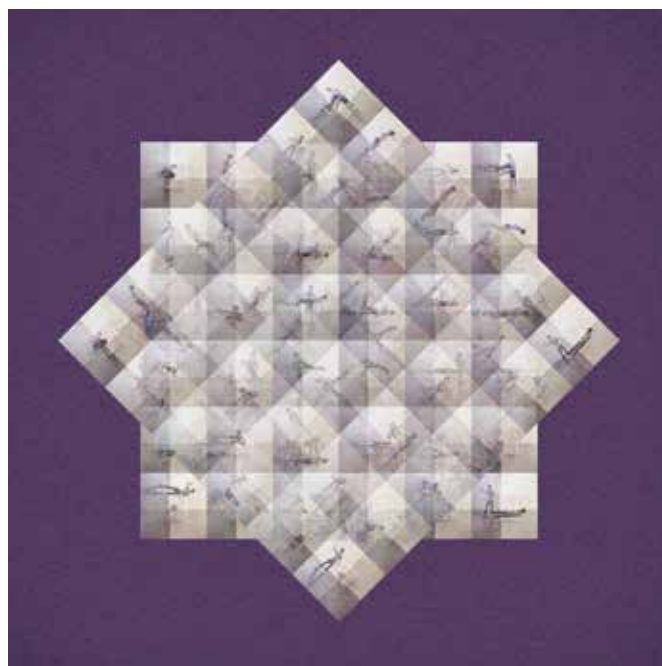
55

RADOUAN MRIZIGA

In zijn eerste creatie stelt choreograaf/danser Radouan Mriziga zich de vraag hoeveel en welk soort informatie hij als maker met een kijker uitwisselt om een situatie te duiden, over te brengen of juist de betekenis ervan in de war te sturen. In deze solo speelt hij voortdurend met het perspectief en de verwachtingen van de toeschouwer.

Concreet bevat dit 'dans-onderzoek' twee facetten: een eerste behelst het louter uitvoerende lichaam dat door middel van een reeks elementaire taken visuele vormen creëert en zo zichzelf in een steeds complexere toestand brengt. Daarnaast onderzoekt hij hoe het verhalende karakter van bepaalde situaties verandert door het benadrukken van het lichaamsvolume, door het te vergroten of te verkleinen.

De voorstelling gaat in première op 2 december in de Kaaistudios in Brussel en gaat daarna op tournee.

Concept en performance: Radouan Mriziga
Productie: Moussem Nomadisch Kunstencentrum
Co-productie: C-Mine cultuurcentrum Genk / WP Zimmer
In samenwerking met: Cc Berchem / Pianofabriek Kunstenwerkplaats / O Espaço do Tempo / STUK Leuven

Radouan Mriziga is artist in residence bij Moussem Nomadisch Kunstencentrum.

55

dinsdag 2 december – 20:30
 woensdag 3 december – 20:30
 Kaaistudios, Brussel

dinsdag 9 december – 20:10 – C-Mine cultuurcentrum Genk
 woensdag 6 mei – 20:30 – cc Berchem

WORKSHOP THOMAS HAUERT EN RADOUAN MRIZIGA donderdag 5 – dinsdag 10 februari 2015 – Espace Darja, Casablanca

Espace Darja is een residentieplek voor hedendaagse dansers en choreografen onder leiding van choreografe Meryem Jazouli. De werkplaats fungeert als een plateau dat ruimte biedt aan experiment en uitwisseling over de grenzen van de verschillende disciplines heen. Met open ateliers en workshops biedt deze vitale plek ondersteuning aan plaatselijk jong talent. Moussem Nomadisch Kunstencentrum gaat vanaf dit seizoen een actieve samenwerking aan met Espace Darja. De workshop die de choreografen Thomas Hauert en Radouan Mriziga in februari geven in Casablanca kadert hier in. De choreografen vertegenwoordigen een verschillende generatie en hoewel hun benadering van dans erg verschillend is hebben ze ook heel wat gemeen. Beiden volgden ze een opleiding aan het Brusselse P.A.R.T.S., waar Hauert nadien ook les gaf, onder meer aan Radouan Mriziga. Hun ervaring en inzichten delen ze in Casablanca op vraag van Moussem met een ontluikende generatie dansers.

© Julie Verlinden

AÏCHA M'BAREK & HAFIZ DHAOU

Choreografen Aïcha M'Barek en Hafiz Dhaou creëren en dansen samen sinds 1995. In 2005 richtten ze hun eigen gezelschap op: CHATHA. Tijdens de zomer van 2014 waren ze te gast bij Moussem Nomadisch Kunstencentrum voor een residentie. Ze werkten aan hun nieuwe creatie *Sacré Printemps!* die in november in première zal gaan in Lyon.

Hafiz: "Als Aïcha en ik samen aan een stuk werken dan is dat een proces, een accumulatie van inzichten, verschillende ervaringen die samen komen. *Sacré Printemps!* komt na drie stukken die erg belangrijk voor ons waren: *Un des sens*, een stuk voor 28 dansers voor het Ballet de Lorraine, een tweede stuk *Jeux de pouvoir* en tenslotte nog een duo *Toi et Moi*. Nu zijn we op een punt gekomen dat we onze eigen danstaal in vraag stellen. Voor de revolutie in Tunesië ontwikkelden we een taal waarmee we konden communiceren met ons publiek. Vandaag zien we ons genoodzaakt om onze grammatICA te herschrijven om onze dialoog met het publiek verder te zetten."

Aïcha: "De veranderende politieke en sociale context dwingen ons hiertoe. De waarneming van het publiek verandert onder impuls van de recente maatschappelijke gebeurtenissen, daar kunnen we als makers niet omheen. Onze schriftuur wordt geboren uit wat we willen uitdrukken, maar ze ontleent haar bewustzijn aan het aanwezige publiek. Het publiek is niet passief. Mensen gaan een engagement aan met ons als ze naar ons werk komen kijken en ze hebben er een bepaalde verwachting van. Dat heeft een impact op ons en op ons werk. Ons oeuvre ontstaat niet in een vacuüm, het wordt onderworpen aan een externe blik."

Hafiz: "Wij stellen onszelf de opdracht om de bruggen te bouwen tussen ons verhaal en het publiek. Tegelijkertijd bevragen we hen, we dwingen hen om zich te positioneren, om een keuze te maken, om te reageren, om stelling te nemen voor of tegen, alles behalve onverschillig te blijven. Dat is voor ons een erg moeilijke evenwichtsoefening. Het impliceert ook een beheersing van de sociale codes."

Aïcha: "En die sociale codes zijn alles behalve universeel. Zelfs al zijn we door onze Tunesische achtergrond vrij vertrouwd met de Europese context, toch kunnen we niet om de verschillen heen. De kennis van de mensen hier over onze

context is beperkt. Die kennis hebben ze opgedaan via de media, op vakantie, via wat ze horen vertellen over de revolutie. Dan blijft die kennis snel hangen op het niveau van het cliché. Wij stellen ons dus tot taak om het beeld bij te stellen. We vertrekken van de clichés, om te vermijden dat ze in hun verwachtingen teleurgesteld geraken, maar vervolgens drijven we het verder, gaan we dieper in op de zaak. Zo ontstaat er een ander beeld."

Hafiz: "Maatschappijen kunnen niet op elkaar lijken, maar wat wel heel herkenbaar blijft, is het menselijke. De dromen, de verwachtingen, het verlangen samen te leven en al de moeilijkheden die ermee gepaard gaan, het gevoel geïsoleerd te raken in een snel veranderende maatschappij die geen rekening houdt met de fragiliteit van mensen, met minderheden, dat is iets – zij het in verschillende gradaties – zeer gelijkend. Het gemeenschappelijke is dus het menselijke. Dat is ons vertrekpunt en via dans slagen we er in om boodschappen over te brengen die ons vaak zelfs overstijgen. Dans heeft de capaciteit om emotie over te brengen en daar start voor ons elke negotiatie: wat is er intiem, wat niet, wat kan de anderen aanbelangen? Wat kunnen wij bijbrengen?"

De titel van jullie nieuwe stuk is *Sacré Printemps!* een duidelijke referentie naar het werk van Stravinsky en misschien ook naar het beroemde werk van choreografe Pina Bausch?

Hafiz: "We spelen graag met referenties, we zetten de codes van de werken waar we naar verwijzen, graag op hun kop. Wat voor ons belangrijk is aan *Le sacré du printemps* is de partituur. Die overstijgt alles, ze zal altijd blijven bestaan, zelfs binnen 300 jaar."

Aïcha: "Dat en vooral de impact die het werk gehad heeft op de kunstwereld in het algemeen en de muziekwereld in het bijzonder. De gevolgen die het stuk gehad heeft boeien ons eigenlijk nog meer dan het oeuvre van Stravinsky zelf."

Hafiz: "En natuurlijk scheppen we bijzonder plezier in het feit dat *Sacré Printemps!* zowel voor het heilige staat als voor de lente en daar voegen we in gedachten dan "Arabische" aan toe: 'Le Sacré du printemps Arabe.' En met het uitroepings-teken willen we gewoon zeggen: waar gaan we naartoe met die "Sacré", met dat heilige? We stellen ons de vraag, want we weten dat de revolutie niet voorbij is. We trekken dus parallellen tussen de impact van het oorspronkelijke werk en onze eigen realiteit. Toen we aan het stuk begonnen te werken begon men ook aan de nieuwe grondwet te schrijven in Tunesië. Politieke opposanten moesten het plots eens worden over een tekst die, net zoals de partituur van Stravinsky, de generaties zal overleven. Wij hebben ons de vraag gesteld: hoe gaat dat in zijn werk gaan, al die verschillende ego's en standpunten die zich moeten scharen rond één en hetzelfde project, met als doel maatschappelijke vooruitgang?"

Wij zijn op zoek gegaan naar een artistiek antwoord tegen de achtergrond van die historische gebeurtenissen. We hebben ons afgevraagd hoe we de dingen konden aanpakken om de zaken in beweging te zetten van binnenuit. We creëerden een artistiek antwoord op hetzelfde vraagstuk. We hebben een nieuwe partituur laten schrijven door componisten met een zeer verschillende achtergrond: één vanuit de westerse rockscène, één uit de wereld van de elektronische muziek en een diva uit de Tunesische scène die het klassieke Arabische repertoire beheerst. We zijn dus aan de slag gegaan met professionals die elkaar normaliter nooit zouden ontmoeten, laat staan samenwerken aan één compositie. Het enige kopelteken tussen die twee werelden, zijn wij. En wij moesten bovendien uitzoeken hoe we die artistieke antipodes konden laten samenwerken om er als dansers een verhaal mee te vertellen."

Jullie werken als duo. Zijn jullie artistieke projecten een samensmelten van een vrouwelijke en een mannelijke benadering?

Hafiz: "Dat is een zeer interessante vraag, hier hebben we eigenlijk nog niet bij stilgestaan. Vaak vragen ze ons wel hoe we dat doen, samenwerken. Wie doet er wat? Maar die verhouding man-vrouw, dat stemt tot nadenken."

Aïcha: "Ik zou niet spreken van een vrouwelijke en een mannelijke inbreng. Ik zou het eerder definiëren als Aïcha en Hafiz. Soms zijn er zaken die heel erg gevoelig en dus vrouwelijk lijken maar op voorstel van Hafiz ontstaan en omgekeerd kan ik ook voorstellen formuleren die misschien eerder als mannelijk beschouwd of ervaren kunnen worden. We zijn complementair, dat wel, we vullen elkaar voortdurend aan in het creatieproces. Zelfs in ons duo *Toi et moi*, dat gedanst werd door een man en een vrouw, draaide het niet om gender, maar om twee persoonlijkheden. Wij brengen twee mensen samen rond het thema "menselijke intimiteit". Hoe het publiek dat uiteindelijk leest, dat is een andere zaak."

Hafiz: "Aïcha en ik werken al heel erg lang samen en we spreken met één stem. Het is niet altijd meer duidelijk wie van ons juist wat gezegd heeft. We slagen samen een weg in en elk van ons heeft een eigen inbreng in dat traject. Daarbij kunnen er wel verschillende meningen opduiken en discussies ontstaan. Maar wanneer we elkaar van iets hebben kunnen overtuigen, zijn we ook in staat om anderen te overtuigen."

Aïcha: "We doen elkaar geen cadeaus, zoveel is zeker. We kennen elkaar zo goed dat we niet kunnen liegen."

Hafiz: "We kunnen elkaar onmogelijk nog bedotten. We zijn ook ontzettend veeleisend voor elkaar. We zitten dus niet zozeer in een man-vrouw verhouding, maar in een verhouding van medeplichtigheid. We hebben niet noodzakelijk dezelfde benadering, maar we vinden elkaar altijd."

Aïcha: "Het stuk waar we nu momenteel aan werken, meerbepaald het deel waar we nu momenteel op werken, gaat wel over die man-vrouw verhouding. Maar het is de allereerste keer dat dat thema zo expliciet in ons werk opduikt. Dat komt omdat dit stuk het oplegt. Hier is het relevant."

Jullie werk is sterk geïnspireerd door de maatschappelijke omwentelingen die momenteel plaatsvinden in de Arabische wereld, maar ook in Europa. Kan je daar

als choreograaf en als danser en rol in spelen?

Hafiz: "Vandaag de dag vormen mensen hun mening zeer sterk op basis van wat de media hen voorschotelen. En wat doen de media? Die stigmatiseren. Er is een gebrek aan duiding. De context wordt niet meer meegegeven. De media ondermijnen bovendien het uitwisselen van echte emoties. Mensen komen niet meer buiten, ze zitten gekluisterd aan hun scherm. Het scherm is onze grootste concurrent. De media vergroten de emoties ook buiten alle proporties, mensen worden als het ware volgepropt met emotie. Ze verliezen op die manier hele simpele dingen, zoals samen zijn. Mensen krijgen ook de tijd niet meer om op adem te komen, om na te denken over wat er echt gaande is. Dat staat in groot contrast met wat er in de intimiteit van een theaterzaal gebeurt. Daar worden nog echte emoties overgedragen."

Aïcha: "Ik hoop dat wij er op z'n minst in slagen om een ander (wereld)beeld op te hangen. Dat het kijken naar echte bewegende lichamen, naar gestes, ook het luisteren naar een innerlijke stem kan bevorderen. Want in het hart van onze bewegingen schuilt een echte emotie."

Hafiz: "Dans, of toch zeker het lichaam, heeft de capaciteit om in het tumult van de veranderende maatschappij al onze misverstanden, al onze spanningen weg te nemen. De taal van het lichaam overstijgt alle groteske slogans. Het lichaam liegt nooit."

Aïcha: "Een journaliste van het Franse tijdschrift *l'Humanité* schreef ooit een stuk over ons. En ze gebruikte toen een citaat van Pina Bausch: "Wat me interesseert bij de mensen is niet hoe ze bewegen, maar wat ze doet bewegen." Het raakte me enorm dat ze juist dat citaat aanhaalde in relatie tot ons werk. Want ik ben het er helemaal mee eens. Daar draait het uiteindelijk allemaal om: een reden hebben om te bewegen op scène, een echte reden." ■

SACRÉ PRINTEMPS!

woensdag 5 november – 20:30
donderdag 6 november – 20:30
Le Tobogon, Lyon, Frankrijk

REMAH JABR

Remah Jabr is een Palestijnse auteur-theatermaakster die aan het RITS in Brussel een regieopleiding volgde.

Ze maakte tijdens haar opleiding een aantal opmerkelijke stukken: *Two Ladybugs*, *The Prisoner* en *The Apartment*.

In haar voorstelling *Two Ladybugs* vertelt ze hoe het lot van een Belgische vrouw, een Palestijns meisje en Israëliische soldaat met elkaar verstrengeld geraken. Ze vertrekt vanuit hele concrete thema's en onderwerpen die rechtstreeks uit haar leefomgeving komen.... Maar ze vertaalt die situaties in haar teksten naar een veel abstracter universum.. Haar werk heeft een bizarre lichtheid en een vorm van absurdisme.

"Ik ben laat begonnen met theater, ik was vooral schrijfster van kortverhalen. Via de

*Palestijnse Qattan Foundation kwam ik in contact met de KVS. Toen ik meespeelde in *Keffiyeh / Made in China* ontmoette ik twee mensen die aan het RITS studeerden en zo ben ik hier beland."*

"Mijn stukken en teksten hebben vaak een surrealistisch kantje dat te maken heeft met de situatie in Palestina. In de ene wijk wordt iemand neergeschoten terwijl er in de andere een trouwfeest aan de gang is."

*Alles wat Jabr schrijft, is gebaseerd op waargebeurde verhalen. Haar tragi-cynische afstudeerproject *The Apartment* gaat terug op feiten die zich afspeelden op de Westelijke Jordaanoever tijdens de tweede intifada.*

"Revolutionairen die gezocht worden door de bezetter duiken soms onder in appartementsgebouwen. Als de Israëli's vermoeden dat er in een gebouw een rebel zit, omsingelen ze het en roepen de bewoners naar buiten. Daarna onderhandelen ze met de rebel. Ofwel komt die naar buiten ofwel niet, maar in beide gevallen laat men het gebouw instorten. Mijn verhaal gaat terug op dat van een rebel die terecht kwam bij een gezin waarvan alle leden mentale en gehoorproblemen hadden. Zij hadden het bevel om naar buiten te komen niet gehoord en waren pas op het laatste nippertje geëvacueerd. De rebel kon met hen ontsnappen." (bron: Agenda, Deze week in Brussel #1428)

Tijdens Moussem in het Bos presenteren we haar monoloog *The Prisoner*. In de komende periode werkt Remah Jabr als 'artist in residence' bij Moussem Nomadisch Kunstencentrum aan de ontwikkeling van een nieuw project. Het stuk *The Daughter* (werktitel) handelt over gebroken familierelaties in de extreme sociale context van een bezet Palestina. Jabr onderzoekt in haar nieuwe project complexe en bedrieglijke familierelaties waarin de daden van de ouders onverbiddelijk een erfenis zijn voor hun kinderen waaraan die niet kunnen ontsnappen.

THE PRISONER
zaterdag 4 oktober 2014 – 20:00
Het Bos, Antwerpen

Mousseem Nomadisch Kunstencentrum wil in ook zijn receptieve werking de kruisbestuiving tussen disciplines, generaties en artistieke achtergronden bevorderen. Dit seizoen programmeren we enkele 'samengestelde avonden' waarin zowel publiek als kunstenaars kunnen kennis maken met elkaar. Eerste in de rij is *Mousseem in Het Bos*. Een samenwerking met een gloednieuwe toonplek in Antwerpen.

**MOUSSEM
NOMADISCH
KUNSTENCENTRUM**

•
in

Onlangs verhuisden de Scheld'apen van de Herbouvil-lekaai naar de Ankerrui waar zij Het Bos openden. Ook hier staan de initiatiefnemers garant voor een bruisend programma vol nieuwe en experimentele muziek-, theater- en beeldende kunst producties. Een unieke plek dus om werk te tonen van jonge makers. Mousseem Nomadisch Kunstencentrum toont er op zaterdag 4 oktober naast beeldend werk van Younes Baba-Ali twee theaterproducties van twee veelbelovende theatermakers Sawsan Bou Khaled en Remah Jabr.

ALICE
SAWSAN BOU KHALED

Een vrouw alleen, alleen in haar bed. Het bed in een zaal, een zaal in de ruimte, het niets. Daar, in het bed, daar rest geen enkele notie, noch de afwezigheid van notie. Bed om te slapen, om te rusten, om je op te warmen, bed van dromen, van nachtmerries, bed van ziekte, van verlamming en bed van kwelling, bed van liefde en dood... Gekluisterd aan haar bed bedenkt deze vrouw een oneindig aantal werelden, ze levert zich over aan dromen en hallucinaties. Ze durft het niet aan een voet op de grond te zetten, want het monster dat verstopt zit onder het bed wacht slechts op dat moment om haar vast te grijpen en de afgrond in te trekken.

Creatie, regie en spel: Sawsan Bou Khaled - Scénografie & animatie video: Hussein Baydoun - Licht: Sarmad Louis - Muziek: compositie van Mikhail Meerovitch voor de film "Le Conte des Contes", 1979 adaptatie voor Alice door Maurice Louca - Productie: AFAC, Sawsan Bou Khaled & Hussein Baydoun

THE PRISONER
REMAH JABR

De korte voorstelling *The Prisoner* bestaat grotendeels uit een monoloog waarin we de gedachtegang van een gevangene volgen die zijn verhouding met de wereld probeert te definiëren. Houvast zoekend worstelt hij met het onvermogen te communiceren. *The Prisoner* is een kleine voorstelling over de grote kracht van ons denken.

Van en met: Remah Jabr, Joris Van den Brande en Jannis Arfeuille

Engelstalige voorstelling.

TELE VENDITA (2012)
YOUNES BABA-ALI

Beeldend kunstenaar Younes Baba-Ali neemt met deze video zowel de kunstwereld als die van de tv sales op de korrel. Hij schakelt Alessandro Orlando - een van de populairste Italiaanse tv-verkopers van het moment - in om zijn kunstwerken aan de man te brengen alsof het eender welk product betreft. Baba-Ali stelt zo op ironische wijze het discours en het jargon van de kunstwereld in vraag, alsook de gangbare interpretatie en presentatie van het kunstwerk.

MOUSSEM IN HET BOS
zaterdag 4 oktober 2014 – 20:00
Het Bos, Antwerpen

Reservaties voor *Mousseem in Het Bos*
via reservaat@hetbos.be
Inkom: 12 euro - avondkassa

Remah Jabr en Younes Baba-Ali zijn beiden artist in residence bij Mousseem Nomadisch Kunstencentrum. Maak kennis met hen op pagina's 8 en 12.

AGENDA OKTOBER 2014 –

10 OKTOBER
OCTOBRE
OCTOBER

📺 VIDEO / THEATER

*Sawsan Bou Khaled - Remah
Jabr - Younes Baba-Ali*
MOUSSEM IN HET BOS
za 04.10.2014 – 20:00
Het Bos, Antwerpen

📖 LEZING / MUZIEK

*Rachid Benzine (F) – Hassan
Boufous*
**HEILIGE PLAATSEN,
HEILIGE BOEKEN**
do 09.10.2014 – 20:00
Amuz, Antwerpen

🎭 THEATER

t,arsenaal / Moussem
BYE BYE GILLO
do 23.10.2014 – 17:30 & 20:00
De Centrale, Gent

di 28.10.2014 – 12:30 & 19:00
woe 29.10.2014 – 12:30 & 19:00
Gemeenschapshuis, Hingene

📖 LEZING / DANS / MUZIEK

*Ömer Tuğrul İnançer –
Cie Nacera Belaza
Marouane Hajji – Zikir Meclisi –
Farida Parveen – Fakir Tuntun*
SUFI NIGHT
za 25.10.2014 – vanaf 17:00
Bozar, Brussel

🎭 THEATER

t,arsenaal / Moussem
DE HANDEN VAN FATMA
za 25.10.2014 – 20:15
cc De Werf, Geel

🎭 THEATER / MUZIEK

De Kolonie MT / Moussem
UMM*
zo 26.10.2014 – 16:00
30 cc / Wagehuys, Leuven

10 OKTOBER
OCTOBRE
OCTOBER

🎭 MUZIEK

Bozar / Moussem
**MOUSSEM JAZZ –
IBRAHIM MAALOUF: ILLUSIONS**
do 30.10.2014 – 20:00
Bozar, Brussel

🎭 MUZIEK

MOUSSEM JUKEBOX BAND
vr 31.10.2014 – 20:15
cc Maasmechelen

11 NOVEMBER
NOVEMBRE
NOVEMBER

THEATER

t,arsenaal / Moussem
DE HANDEN VAN FATMA
do 06.11.2014 – 20:00
30 cc – Minnepoort, Leuven

vr 19.11.2014 – 20:30
Podium Mozaïk, Amsterdam

vr 21.11.2014 – 20:15
cc Casino, Houthalen

do 27.11.2014 – 20:00
Theater Zuidpool, Antwerpen

za 29.11.2014 – 20:00
NTGent – Minnemeers, Gent

🎭 MUZIEK

MOUSSEM JUKEBOX BAND
za 15.11.2014 – 20:30
cc Berchem, Antwerpen

11 NOVEMBER
NOVEMBRE
NOVEMBER

🎭 THEATER

Klopend Hert / Moussem
**BITE THE HAND THAT FEEDS
YOU**
za 22.11.2014 – 20:30
De Vieze Gasten, Gent

vr 28.11.2014 – 20:30
Kunstencentrum De Werf, Brugge

🎭 THEATER

*Chirine Karame (LB) – Mireia
Chalamanch (ES) – Leen De
Graeve (BE)*

CYCLE

za 15.11.2014 – 11:00 & 14:00 **PREMIERE**
zo 16.11.2014 – 11:00 & 14:00
& 16:00
Domein Raversijde, Oostende

🎭 THEATER

Mokhallad Rasem
WACHTEN / WAITING*
woe 19.11.2014 – 20:00
do 20.11.2014 – 20:00
vr 21.11.2014 – 20:00
Toneelhuis, Antwerpen

📖 LEZING / MUZIEK

Leïla Babès (F) – Babacar Siby
**HEILIGE PLAATSEN, HEILIGE
BOEKEN**
do 20.11.2014 – 20:00
Amuz, Antwerpen

🎪 EXPO

YOUNES BABA-ALI
do 20.11 – za 20.12.2014
MAAC – Maison d'Art Actuel des
Chartreux, Brussel

🎭 MUZIEK

Bozar / Moussem
MOUSSEM SOUNDS
za 22.11.2014 – 18:30
Bozar, Brussel

FEBRUARI 2015

12 DECEMBER
DECEMBRE
DECEMBER

DANS

Radouan Mriziga

55

di 02.12.2014 – 20:30
woe 03.12.2014 – 20:30
Kaaistudios, Antwerpen

di 09.12.2014 – 20:15
C-mine Cultuurcentrum, Genk

THEATER

t,arsenaal / Moussem

DE HANDEN VAN FATMA

di 02.12.2014 – 20:15
C-mine Cultuurcentrum, Genk

THEATER

t,arsenaal / Moussem

BYE BYE GILLO

vr 12.12.2014 – 17:00
za 13.12.2014 – 18:00
zo 14.12.2014 – 13:00
cc Berchem, Antwerpen

MUZIEK

JUKEBOX

za 13.12.2014 – 20:15
C-mine Cultuurcentrum, Genk

MUZIEK

FUJAIRAH ARABIC MUSIC BAND

vr 19.12.2014 – 20:00
Bozar, Brussel

01 JANUARI
JANVIER
JANUARY

MUZIEK

JUKEBOX

za 10.01.2015 – 20:00
Stadsschouwburg, Sint-Niklaas

THEATER

Kloppend Hert / Moussem

BITE THE HAND THAT FEEDS YOU

woe 14.01.2015 – 20:15
C-mine Cultuurcentrum, Genk

THEATER

Amal Omran

ENDLESS REHEARSAL

vr 23.01.2015 – 20:30
cc Berchem, Antwerpen

02 FEBRUARI
FEVRIER
FEBRUARY

MUZIEK

Bozar / Moussem

MOUSSEM JAZZ - TRIO JOUBRAN

za 07.02.2015 – 20:00
Bozar, Brussel

AGENDA INTERNATIONAAL
AGENDA INTERNATIONAL
INTERNATIONAL AGENDA

DANS

Cia Nacera Belaza

LE TRAIT

vr 03.10 - zo 05.10.2014
Taipei, Taiwan

za 18.10 – woe 22.10.2014
Bern, Zwitserland

DANS

*Cie Chatha / Aicha M'Barek –
Hafiz Dhaou*

SACRÉ PRINTEMPS !

woe 05.11.2014 – 20:30
do 06.11.2014 – 20:30
Le Toboggan, Lyon, France

THEATER

*De Kolonie MT / Moussem /
Re:Orient*

UMM

oktober – november
Re:Orient, Stockholm, Zweden
www.reorient.se
In het kader van Moussem.eu

THEATER

Mokhallad Rasem

WACHTEN / WAITING

oktober – november
www.toneelhuis.be
in het kader van Moussem.eu

DANS

*Thomas Hauert – Radouan
Mriziga*

WORKSHOP

do 05.02 – di 10.02.2015
Espace Darja, Casablanca, Marokko

* de volledige speellijst van *UMM* vind je op moussem.be of dekoloniemt.be

* de volledige speellijst van *Wachten / Waiting* vind je op moussem.be of toneelhuis.be

Voor meer info en tickets, bezoek onze website: moussem.be

MOUSSEM
NOMADISCH
KUNSTENCENTRUM

YOUNES BABA-ALI

Je hebt heel wat residenties op je actief, in Senegal, Polen, Marokko, Groot-Brittannië, Spanje en vanaf dit jaar ben je artist in residence bij Moussem.

Ik vind werken in residenties erg interessant. Ik hou er van om in een precieze context te werken. Mijn werk voedt zich door deze methode. Ik werk bijna nooit in een atelier, ik werk meestal aan projecten op locatie. Het opmaken van dossiers, het zoeken van fondsen en partners voor mijn projecten vormt daardoor een vast onderdeel van mijn praktijk. Met Moussem is het een specifieke situatie. Het gaat hier niet om een fysieke residentie, maar om een aaneenschakeling van projecten op verschillende locaties in verschillende contexten. Moussem co-produceert het project dat ik voorbereid voor het MAAC, Maison d'Art Actuel des Chartreux in Brussel. Maar Mohamed Ikoubaân heeft me ook uitgenodigd om deel te nemen aan *Moussem Sounds* in Bozar. Daarvoor werk ik met twee andere artiesten een geluidsinstallatie uit. En ik breng ook een installatie tijdens *Moussem in het Bos*, een avond die vooral aan theater gewijd is. Daarna liggen er ongetwijfeld nog andere projecten in het verschiet.

Je oeuvre bespeelt het dagelijkse en je bent een fervent voorvechter van de democratisering van de kunst.

Ik richt me tot een breed publiek, niet tot het klassieke kunstpubliek. Ik wil dat iedereen iets aan mijn kunst heeft en stel de relatie tussen kunst en het kunstinstituut in vraag. Ik wil kunst van zijn elitarisme, zijn sacraliteit ontdoen. In mijn werk maak ik gebruik van dagelijkse voorwerpen en fenomenen die ik binnen breng in een kunstomgeving. Dan stelt zich de vraag op welk moment een doodgewoon gebruiksvoorwerp kunst wordt. Volstaat het om het binnen te brengen in de kunstruimte of is er meer nodig? Ik speel daar voortdurend mee. Ik wil het publiek en de kunst terug samenbrengen. Liefst confronteer ik mensen met kunst in hun eigen ruimte. Daarom werk ik zo graag in de publieke ruimte, dat scheidt veel meer mogelijkheden en maakt andere vormen van interactie mogelijk.

De kunst van Younes Baba-Ali is onconventioneel, intelligent en kritisch. Hij werkt graag in de openbare ruimte of op niet voor de hand liggende plaatsen. Hij is een scherp observator en stelt pertinente vragen aan de maatschappij, het instituut, maar ook aan zijn publiek.

Je werk wordt ook gekenmerkt door een hoog activistisch gehalte. Je schuwt de controversie niet.

Ik wil dat er iets gebeurt. Als kunstenaar wil ik mensen niet onverschillig laten. Soms doe ik dat door te provoceren, bijvoorbeeld met mijn installatie *Horn Orchestra*. In de tentoonstellingsruimte installeer ik tien autoclaxons – een voorwerp dat mensen gebruiken zonder er bij stil te staan – en wanneer je de installatie nadert breekt er een hels lawaai los. In de stad is dit een dagelijks fenomeen, maar door het op deze wijze voor te stellen verstoort ik de fysieke geluidsruimte van mensen op een plek waar ze dat allerminst verwachten, bijna op de grens van het onverdraaglijke.

Geluid speelt vaak een belangrijke rol in je werk, net als technologie.

Nieuwe technologie boeit me enorm. Ik doel daarmee niet op hoogstaande technische snufjes, maar op technologie die door de gewone man gebruikt wordt. Mijn werk kenmerkt zich door een hoog 'ready-made'-gehalte. Zo werk ik momenteel in Marseille aan een project dat ik in 2012 ook al in Marokko heb voorgesteld: *Caroussa Sonore*. Het vertrekpunt is een soort rol-

© Matteo Lornardi

wagen, die normaal gebruikt wordt om CD's met koranrecitals aan de man te brengen. Het is een veelvoorkomend object in het Maghrebijnse straatbeeld, een zeer laagdrempelig en eigenlijk ingenieus stuk technologie. Dat object zet ik dan naar mijn hand en exploiteer ik voor mijn eigen doeleinden. Met *Caroussa Sonore* breng ik op een democratische manier geluidskunstwerken tot bij de mensen. Het is een creatie en tegelijkertijd treed ik op als curator, want ik heb andere internationale artiesten uitgenodigd om hun werk te verspreiden via deze module. Ze circuleert in de stad, we bouwen er allerlei interventies rond. En zo wordt ze onderdeel van het straatleven.

Je verdeelt je tijd tussen Brussel en Casablanca. Twee heel erg verschillende contexten, zeker als je naar de plaatselijke kunstscènes kijkt.

Ik woon nu drie jaar in Brussel en het klopt dat er een zeer levendige kunstscène is. Maar ook Casablanca wordt stilaan een stad met een hoog cultureel gehalte, er is een enorm potentieel. Er komen meer en meer galerieën, al spelen die vooral op safe en benaderen ze kunst voornamelijk vanuit commercieel standpunt. Weinig galerieën durven het in Casablanca aan om installaties of video-werk te vertonen, of te investeren in jong werk. En toch, het landschap is in transitie. Er ontstaat iets nieuws. Eén van de grote pioniers in het hedendaagse kunstveld daar is vanzelfsprekend Hassan Darsi. Ik heb zeer veel respect voor zijn démarche om buiten het formele kader van de hedendaagse kunst te treden. Er zit een zekere koppigheid in zijn werk. Hij werkt met heel verschillende publieken in allerlei ruimtes, vaak ook ruimtes die helemaal niet afgestemd zijn op het brengen van kunst. Hij creëert echt nieuwe artistieke sferen. Daarin vinden we elkaar. Maar er is ook een groot verschil. Hassan is geboren en getogen in Marokko. Hij heeft in België gestudeerd en is daarna teruggegaan naar Marokko. Ik ben in Frankrijk opgegroeid. Ik had van jongs af aan toegang tot de kunstwereld, de musea, galerieën, kunstencentra. Maar ik vond mijn plaats niet in die Franse museale wereld, niet als toeschouwer en later ook niet als artiest. Ik heb altijd een conflictueuze relatie onderhouden met dat establishment. Dat heeft me aangezet om na te denken over nieuwe presentatievormen, over artistie-

ke voorstellen die kunnen bestaan buiten het gevestigde kader. In 2007 ben ik echt vanuit een professionele nieuwsgierigheid naar Marokko terug gekeerd. En stilaan heb ik geleerd hoe de hedendaagse kunst kan functioneren en overleven in Marokko. De situatie was er totaal verschillend met die in Frankrijk. De scene is er zich nog volop aan het ontwikkelen en de relatie die het publiek heeft in Marokko met kunst is zo mogelijk nog elitairder dan hier. En dus ben ik de confrontatie gaan opzoeken, in het bijzonder met dat publiek. Zo werd ik uitgenodigd voor een groepstentoonstelling die georganiseerd werd in een zeer luxueuze villa in de diplomatieke wijk van Rabat. In die wijk – en in gelijkaardige rijke wijken in Marokko – worden er hoge verkeersdrempels neergepoot. Voor mij is die manipulatie van de stedelijke ruimte heel erg bourgeois en bovendien direct gelieerd aan macht. De mensen in die wijken permitteren het zich om verkeersdrempels op te werpen die totaal buiten proportie zijn. En dus heb ik die verkeersdrempel binnengebracht in hun eigen leefruimte, in de bourgeois villa. Wetende dat het publiek dat naar die tentoonstelling komt kijken eigenlijk hetzelfde publiek is dat de verantwoordelijkheid draagt voor dit verschijnsel in het stadsbeeld. Door het letterlijk onder hun neus te duwen als een kunstwerk ging ik ook de maatschappelijke confrontatie aan. Mijn interventies zijn voor mij ook sociale, zelfs politieke interventies.

Het werken tussen die twee werelden – Marokko en Europa – beïnvloedt mijn werk en mijn benadering heel erg. De projecten die ik in Marokko bedenk zijn echt daar ontstaan en hetzelfde geldt voor mijn Europese projecten. De context speelt een grote rol. Zo heb ik een project gedaan in het gebouw van de Société Générale van Casablanca. De titel van de tentoonstelling was *Nature et paysage* en ik heb een installatie gemaakt met de zwarte plastic zakken die bijna overal in Marokko het landschap kleuren, plastic zakken die afval worden. Het is iets dat ik wel vaker doe, dagelijkse voorwerpen terugbrengen tot bij de betrokkenen en hen aan het denken zetten met mijn installaties. De elite bijvoorbeeld, die wel toegang heeft tot de hoge kunsten maar die niet stilstaat bij ecologische vraagstukken, of de gevolgen van hun gedrag voor de lokale bevolking.

Je stelt ook het kunstinstituut zelf in vraag.

Ik ben opgegroeid in Frankrijk, ik heb er gestudeerd. Ik vind het vaak zeer frustrerend vast te stellen wat er ons wordt voorgeschoteld in de galerieën, in de musea, in de culturele instellingen. Dat is vaak zeer frigide kunst, heel afstandelijk. Kunst die het publiek niet betreft, of erger nog: die het publiek zelfs niet in overweging neemt. Mijn werk wordt gevoed door die frustratie. Het is een antwoord op die vaststelling. Ik durf te stellen dat de hedendaagse kunst in België toch van een ander niveau is. Eigenlijk gaat het niet zozeer om de kwaliteit, maar vooral om durf. In België gebeuren er veel interessantere zaken, de scène is er minder lokaal. Er is een grotere openheid tegenover kunst, een grotere openheid ook jegens jonge kunstenaars. In Frankrijk is het als beginnend kunstenaar ontzettend moeilijk om een plaats te veroveren in wat nog steeds het establishment is van de kunst. Hier heb je veel meer opties. Na mijn studies in Strasbourg en Aix-en-Provence zag ik daar geen toekomst meer voor mezelf en dus ben ik naar Brussel gekomen.

Bestaat er zoiets als een ideaal museum voor jou?

Ik hou erg van het concept kunsthof zoals dat bestaat in Duitsland of in Zwitserland – en ook in België trouwens. Het museum als forum, een platform dat je kan doorkruisen voor heel verschillende activiteiten. In Frankrijk heeft een museum die functie niet. Het eerste museum waar ik me op mijn gemak voelde was het Musée d'Art Contemporain van Genève. Daar mocht ik de kunstwerken tenminste aanraken, ik werd er zelfs toe aangezet om in interactie te treden met de werken. Dat is ondenkbaar in Frankrijk. In Genève mocht ik plots het werk van Gordon Matta-Clark betreden, dat was een totaal nieuwe ervaring. In de Franse musea waar ik werken van die kunstenaar zag, kregen ze een haast sacrale behandeling. En dat is een trieste zaak, want het gebeurt buiten de wil van de kunstenaar om. Het is niet de kunstenaar die zijn werk heilig verklaart, maar het instituut, het museum.

Toen ik studeerde in Strasbourg ging ik nog nauwelijks naar Parijs of andere Franse steden om kunst te beleven. Ik ging naar Duitsland en Zwitserland. ZKM (het Zentrum für Kunst und Media in Karlsruhe, Duitsland, n.v.d.r.) is een museum dat me echt de ogen geopend heeft. Ik ben daar vaak geweest en heb daar altijd zeer veel plezier aan beleefd. Ook de aanwezigheid van de school in dat gebouw is fantastisch. Dat, en de residentieruimtes. Een museum moet leven en moet geleefd worden door zijn publiek en door zijn kunstenaars. Dat heb ik veel meer gevonden in België en in Duitsland dan in Frankrijk.

Tijdens je residentieperiode bij Moussem werk je aan een tentoonstellingsproject voor het Brusselse MAAC. Kan je ons al iets vertellen hierover?

Ik zit nog in de reflectiefase voor dat project, maar wat vaststaat is dat ik iets wil uitwerken waarin mijn relatie tot Brussel centraal staat. Hoe ik die stad beleef, het samenwonen met al die verschillende nationaliteiten, het immigrant-zijn. Het is een zeer complexe stad en ik heb er een haat-liefdeverhouding mee.

Ik speel met een aantal ideeën, al is er nog niets concreet. Een van de vragen die me sinds geruime tijd bezig houdt, is de grens die in Brussel bestaat tussen het multiculturele en het multicommunautaire. Het is een stad die uitgesproken multicultureel is – van de Europese gemeenschap tot alle andere ingeweken nationaliteiten – en tegelijkertijd is het een zeer communautaire stad. Daar wil ik graag rond werken, misschien via een werk waarin taal centraal staat.

Ik leef in Molenbeek, in de Marokkaanse wijk, ik ben dus he-

lemaal niet ontheemd. Ik hou me op in wat ik de 'grenszone' noem. En dat is iets wat me bijzonder choqueert in Brussel, de onzichtbare maar zeer aanwezige grenzen die er opgeworpen worden en de wijze waarop die de gemeenschappen opdelen.

Een ander project waar ik aan denk ligt in de lijn van *Televendita* (een installatie die de kunstenaar zal presenteren tijdens *Moussem in Het Bos*, n.v.d.r.). Ik wil een portret maken van iemand die praat over alle mogelijke vormen van sociale oplichterij die mogelijk zijn in België. Ik diende op een gegeven moment een aanvraag in bij het OCMW van Molenbeek. Daar heb ik me gerealiseerd dat er heel wat mensen, zelfs hele gemeenschappen zijn, die leven onder de vleugels van het sociale systeem. Al heb ik er zelf nooit enig profijt uit getrokken, ik ben er wel door geïnspireerd geraakt. Ik ken heel goed die attitude van 'sociale plantrekkers'. In sommige families word je bij wijze van spreken opgeleid in alle mogelijke opties die het sociale systeem je biedt. Ik wil dus graag aan de slag gaan met iemand die alle wegen van het sociale net kent, een autoriteit in het domein, zeg maar. Ik zie het als een kritiek op het systeem, maar tegelijkertijd een ironische gebruiksaanwijzing die mensen effectief kunnen gebruiken.

Daar zien we je maatschappijkritische kant weer.

Als kunstenaar kan ik het me veroorloven om me kritisch op te stellen. Dat is mijn natuur. Ik ben begonnen met schilderen, maar het is pas met het ontdekken van de installatiekunst dat ik me echt heb leren uitdrukken als kunstenaar. Kritiek is een taal, ironie is een taal. Het is een houding die ik ook aanneem ten opzichte van mijn Frans-Marokkaanse culturele achtergrond. Niet op een destructieve maar juist op een open manier. Ik stel vragen, ik wil doen nadenken. Ik wil het publiek betrekken. Het is een steeds weerkerend dilemma, maar ik hoop dat mensen zich aangesproken voelen door wat ik doe. Positief of negatief – als het hen maar raakt. Dat is een subtiele evenwichtsoefening. Ik waak erover dat ik niet vulgair of 'goedkoop' word in wat ik breng. Als kunstenaar ben je een beetje alchemist: het gaat om de juiste dosering. Je hebt materie in handen en je moet de juiste verhouding vinden, de juiste vorm, de esthetiek, het idee... en de wijze waarop je dat idee al dan niet zichtbaar maakt. En ik heb het publiek nodig. Zonder dat publiek heeft mijn werk geen bestaansreden en kan ik ook niet evolueren. ▣

YOUNES BABA-ALI

donderdag 4 oktober 2014 – Het Bos, Antwerpen
do 20.11.2014 - za 20.12.2014 – MAAC, Brussel
zaterdag 22 november 2014 – Bozar, Brussel

Moussem Nomadisch Kunstencentrum en BOZAR hebben een stevige boon voor straffe muziek uit alle windstreken. Op de tweede editie van Moussem Sounds brengen we opnieuw een eigenzinnige en hedendaagse mix van rock, electro en orientaal. Muziek boordevol cross-overs uit de Maghreb, Europa en het Midden-Oosten. Op het programma: concerten van Oum en Souad Massi, een documentaire over electro chaabi, een nieuwe muziekstroming uit de sloppenwijken van Caïro, geluidskunst van Younes Baba-Ali en een stomende DJ-set van het Caïro Liberation Front.

Zangeres en gitariste **Souad Massi** is de leading lady van een nieuwe generatie Algerijnse artiesten. Westerse rock-invloeden mengt ze met opzweepende flamenco en weemoedige fado. In de vroege jaren '90 vervoegt ze de Algerijnse rockband **Atakor**, bekend om zijn uitgesproken politieke nummers. Na verschillende doodsb bedreigingen ziet de zangeres zich genoodzaakt haar land te verlaten en vestigt ze zich in Parijs. In '99 wordt ze er uitgenodigd voor het festival Femmes d'Algerie, wat leidt tot een platencontract bij Island Records. In 2003 wordt ze genomineerd als 'beste nieuwkomer' voor de Radio 3 World Music Awards. Ze werkte samen met onder andere Idir, Daby Touré, Rabha Khalfa, Francis Cabrel en Paul Weller.

Zangeres en componiste **Oum** verpersoonlijkt met *Soul of Morocco* het culturele kruispunt dat Marokko sinds eeuwen is. In haar muziek klinkt zowel de cultuur van de woestijn door als de opzweepende ritmes van zwart afrika en de schitterende Imazighen of Amazigh-poëzie. Ze zingt over liefde, hoop, mannen, vrouwen en bovenal over vrijheid. *Soul of Morocco* is haar derde album, ze noemt het zelf een album vol warme kleuren: 'het rood van Marrakesh, haar geboortestad, het blauw van de hemel dat symbool staat voor een zekere luchtigheid, maar ook voor het spirituele en natuurlijk geel, de warmte van de zon!'

In de marge van de culturele revolutie die Egypte overrompelt, volgde journaliste en documentairemaakster **Hind Meddeb**

enkele jonge muzikanten in de arme buitenwijk El Salam City in Caïro. De wijk werd tijdens de revolutie van 2013 door de regering verwoest. Maar de revolutie bracht een groot goed: vrijheid van meningsuiting. Jonge muzikanten ruilen de buikdanseressen en traditionele Chaabi in voor snelle beats. De jongeren zingen over kapotgeschoten huizen, over broers die als politieagent en soldaat lijnrecht tegenover elkaar komen te staan, over feesten die gevierd moeten worden. Sadat, Oka & Ortega, Weza, Fig, Chipsy en Amra Haha ontwikkelen een nieuwe electromuziekstijl: Mahraganat. Meddeb en haar cameraploeg volgen hen op hun pad langs vrijheid, normen en waarden, idealen en toekomstdromen. *Electro Chaabi* toont jeugdcultuur in volle actie en plaatst ondertussen subtiele vraagtekens bij hun machismo en blinde ambitie.

Tijdens Moussem Sounds nodigt beeldend kunstenaar **Younes Baba-Ali** kunstenaars **Magdi Mostafa** en **Antone Israel** uit om de Terarkenzaal van het Paleis van Schone Kunsten om te vormen tot een eigenzinnige geluids- en videoruimte. Younes Baba-Ali stelt in zijn werk op subtiele, vaak ironische wijze onze hedendaagse maatschappij in vraag. Hij is een voorvechter van democratische kunst en neemt vaak de rol op van 'kunstenaar-activist'. In zijn artistieke queeste ondermijnt hij elke vorm van elitarisme.

Oum - © Lamia Lahbabi

Het **Caïro Liberation Front** sluit de avond af. Deze Nederlandse band wordt beschouwd als de Europese pionier van electro chaabi, ze gaan op zoek naar de tofste nummers recht uit de sloppenwijken van Caïro en brengen een heel eigen re-mix. Verwacht je aan electro muziek met een hoog punkgehalte: anti-establishment en helemaal zelf in elkaar geknutseld.

Een productie van Moussem Nomadisch Kunstencentrum en Bozar

MOUSSEM SOUNDS

zaterdag 22 november – 19:00 – Bozar, Brussel

HEILIGE PLAATSEN BOEKEN

In de prachtige sacrale concertruimte van AMUZ worden dit najaar zes sprekers uitgenodigd om een lezing te geven over hun persoonlijke reflectie op de hedendaagse samenleving en de zoektocht naar een eigen spiritualiteit, die – gevoed door de culturele en maatschappelijke omgeving – respectievelijk haar wortels vindt in de islam, het jodendom of het christendom. Moussem Nomadisch Kunstencentrum verzorgt twee lezingen in deze reeks met islam als uitgangspunt.

Deze lezingen vinden plaats in het kader van de tentoonstelling *Heilige Plaatsen, Heilige Boeken*, die vanaf 19 september loopt in het MAS en de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, beide in Antwerpen.

RACHID BENZINE

'De islam verkeert in crisis en moet opnieuw aansluiting vinden bij de eigen intellectuele traditie en bij modern wetenschappelijk onderzoek.' Dat betoogde de Franse islamoloog Rachid Benzine in een interview met Knack in november 2013. Reden genoeg voor Moussem om de auteur van *Le Coran expliqué aux jeunes* naar Antwerpen te halen. Benzine is geen doorsnee islamoloog. Hij koestert een grote liefde voor hiphop en was een meer dan verdienstelijk kickbokser. Sinds geruime tijd is hij een belangrijke stem in de hedendaagse hervorming van de islam. Hij doceerde o.a. aan het Institut des Etudes Politiques van Aix-en-Provence, doceerde aan de Master 'Religion and Society' van de KUL en aan de Faculteit voor Protestantse Theologie van Parijs.

De avond wordt muzikaal omkaderd met de poëtische liederen van **Hassan Boufous**.

LEÏLA BABÈS

Leïla Babès, geboren in Algerije, is schrijfster en doctor in de religieuze sociologie. Ze doceert o.a. aan het Instituut voor de Geschiedenis van de Religies in Rijsel. Leïla Babès heeft verschillende artikels en essays geschreven over de relatie en verhouding tussen de Islam en de secularisering in de (Franse) samenleving. Ze is wekelijks te gast op radio Medi 1 waar ze de dominante discours binnen de politieke en religieuze instellingen analyseert en commentarieert, met bijzondere aandacht voor het statuut van de vrouw.

Deze avond wordt muzikaal luister bijgezet door de Senegalese soefizanger **Babacar Siby**.

LEZING RACHID BENZINE

donderdag 9 oktober – 20:00 – AMUZ, Antwerpen

LEZING LEÏLA BABÈS

donderdag 20 november – 20:00 – AMUZ, Antwerpen

SUFI NIGHT

© Marouane Hajji

Het soefisme – de mystieke tak van de islam - wordt ook wel 'de traditie van het hart' genoemd. De soefi stelt een vrij hart, schoonheid en de liefde voor het leven centraal en praktiseert actieve meditatievormen zoals muziek, dans, en poëzie. Vermoedelijk al ten tijde van de profeet Mohamed, maar vooral sinds de 10de eeuw ontwikkelde zich een rijke spirituele traditie in de schoot van diverse broederschappen van Azië tot Afrika en Europa. Een traditie die tot op vandaag voortleeft en waar Mousseem graag aandacht aan schenkt.

Mousseem gaat opnieuw de samenwerking aan met Bozar voor een avond boordevol dans en muziek uit de spirituele islamwereld. Verschillende nationaliteiten staan op het podium en brengen dans en religieus geïnspireerde muziek van een specifieke regio of bevolkingsgroep.

De avond start met een lezing van de Turkse soefi-meester en filosoof **Ömer Tugrul Inançer**. De creaties van de Frans-Algerijnse choreografe en danseres **Nacera Belaza** zijn gebaseerd op de relatie van de mens met zijn omgeving, op het spirituele spanningsveld tussen geest en lichaam. Tijdens de Sufi Night brengt ze de voorstelling *Le Trait*.

De uit Fez afkomstige soefizanger **Marouane Hajji** vertegenwoordigt de Marokkaanse traditie, de groep **Zikir Meclisi** deelt de muziektraditie van de Turkse Kadiri en zangeres **Farida Parveen** en **Fakir Tuntun Shah** brengen liederen in de typische stijl van de Baul, de mystieke minstrelen van Bangladesh. Ten slotte vertolken nog enkele **Senegalese Mouriden** van de Baye Fall-broederschap gedichten van hun spirituele leider Cheich Amadou Bamba.

Een productie van Mousseem Nomadisch Kunstencentrum en Bozar

SUFI NIGHT

zaterdag 25 oktober – vanaf 17:00 – Bozar, Brussel

FUJAIRAH ARABIC MUSIC BAND

Fujairah Arabic Music Band werd in 2009 opgericht in Fujairah, één van de 7 emiraten van de Verenigde Arabische Emiraten. Het achtkoppige ensemble bestaat uit muzikanten afkomstig uit verschillende Arabische landen: Egypte, Syrië, Irak en staat onder leiding van de Emiati luitspeler Ali Obaid. Hij was één van de eerste laureaten van het huis van de luit in Abu Dhabi waar hij les kreeg van grote meesters zoals Naseer Shamma, de befaamde Iraakse luitspeler die al meermaals te gast was bij Moussem.

De band brengt het Arabische klassieke repertoire van het Midden-Oosten. Zanger van dienst is Anwar Aboudragh, een Iraakse muzikant die tussen België en de

Emiraten pendelt. Hij interpreteert verschillende Arabische zangstijlen zoals maqam's, mawal's en muwashat...

Als voorprogramma treden drie Rebab-spelers op. De rebab is een Arabisch strijkinstrument dat vanaf de 8e eeuw verspreid werd via islamitische handelsroutes over een groot deel van Noord-Afrika, het Midden-Oosten, delen van Europa en het Verre Oosten. De rebab, hoewel gewaardeerd om zijn "stemachtige" toon, heeft een zeer beperkt bereik (iets meer dan een octaaf), en werd geleidelijk aan vervangen in een groot deel van de Arabische wereld door de viool en Kemenche. Een gelijkaardige instrument is te vinden in

West-Europa, met name de rebec die populair geworden is in de 15de en de 16de eeuw. De introductie van de rebec in West-Europa viel wellicht samen met de aanwezigheid van de moslims in Spanje.

Ali Obaid: luit - Ahmed Taha: cello - Mohamed Ismail: contrabas - Ibrahim Fathy: fluit - Mohamed Ismail: viool - Siraj Mohammed: percussie - Basam Abd El Sattar: qanun - Anwar Abudragh: joza & zang

Met de steun van Fujairah Culture and Media Authority

FUJAIRAH ARABIC MUSIC BAND

vrijdag 19 december – 20:00 – BOZAR, Brussel

MOUSSEM-JAZZ is een reeks van 4 concerten in Bozar waar de grenzen van de Arabische muziek worden verlegd door schitterende muzikanten. Ibrahim Maalouf, Trio Joubran, Rabih Abou Khalil en Driss El Maloumi zijn geen onbekenden meer op de Europese muziekscène. Met hun muziek die flirt met jazz en andere muziekstijlen, zijn ze grote vernieuwers binnen de Arabische muziek.

Naast de twee concerten die dit najaar gepland zijn (meer info vind je hieronder), kijken we ook nog uit naar:

12.03.2015: Rabih Abou Khalil
26.05.2015: Driss El Maloumi Trio

Mousssem Jazz is een productie van Mousssem Nomadisch Kunstencentrum & Bozar

IBRAHIM MAALOUF: ILLUSIONS

De in Libanon geboren Franse trompettist Ibrahim Maalouf leverde in 2012 het uitstekende album *Wind* af waarop hij Arabische invloeden op fenomenale wijze vermengde met jazz. Krap anderhalf jaar later verrast Maalouf opnieuw. *Illusions* is geen veilige opvolger van *Wind*, maar een album waarop Maalouf nieuwe wegen inslaat en er volop op los experimenteert. Het levert een uiterst gevarieerd en boeiend album op waarop we invloeden uit de funk, soul, fusion en zelfs

rock terug horen. Mousssem Nomadisch Kunstencentrum en Bozar nodigen hem uit voor een live concert.

Ibrahim Maalouf: trompet - Laurent David: bas - Stéphane Galland: drums - Frank Woeste: fender rhodes, keyboards - François Delporte: gitaar - Youenn Le Cam: biniou, fluit, trompet - Yann Martin: trompet - Martin Saccardy: trompet

TRIO JOUBRAN

De broers Samir, Wissam en Adnan behoren tot een vooraanstaand Palestijns geslacht van oedspelers en -bouwers. Samen vormen ze het Trio Joubran. Ze spelen schitterende improvisaties en rijke, subtiele melodieën, gecomponeerd met een grote kennis van hun instrument, dat een belangrijke rol speelt in de Palestijnse cultuur. De broers genieten wereldfaam, met optredens in Carnegie Hall, op het Dubai International Film Festival en het Holland Festival... *AsFâr*, de titel van hun vijfde cd, betekent 'reis' in het Arabisch, en is ook een knipoog naar 'As far' in het Engels. Ze zien hun muziek als een reis met heel uiteenlopende invloeden. Percussionist Youssef Hbeisch vervolmaakt de muziek van het Trio Joubran met zijn betoverende ritmes.

Samir Joubran: ud
Wissam Joubran: ud
Adnan Joubran: ud
Youssef Hbeisch: percussie

© Louis Vincent

IBRAMIM MAALOUF
donderdag 30 oktober – 20:00 – BOZAR, Brussel

TRIO JOUBRAN
zaterdag 7 februari – 20:00 – Bozar, Brussel

CYCLE

LEEN DE GRAEVE, CHIRINE KARAME EN MIREIA CHALAMANCH

Welkom,

We ontmoeten elkaar nu, over tijdsgrenzen heen. Hier eindigt een eenzame reis en vertellen we ons verhaal samen. We nodigen je uit te kijken, te horen, te voelen, te zijn, te bewegen in chaos en stilte, te wandelen in verloren gangen onder bunkers en huizen. Je zal plaatsen bezoeken die je eerder bezocht hebt.

Deze reis is niet nieuw. Deze reis is gewoon vergeten.

Theatermaaksters Chirine Karame (LB), Mireia Chalamanch (ES) en Leen De Graeve (BE) ontmoetten elkaar tijdens een theaterworkshop in Beiroet. Ze gingen het gesprek aan over oorlogstrauma's. Eén maakte zelf de oorlog mee, de ander heeft ouders die in oorlogstijd geboren zijn, de derde vertelt over haar grootouders. Hoe spaart een moeder haar kind van de trauma's die ze zelf heeft? Hoe verwerkt het kind de trauma's van haar ouders? Wat doet een kleindochter met de (on)verwerkte pijn van haar grootmoeder? Uit de gesprekken groeide een gezamenlijk project. Cycle wordt een theatrale wandeling langsheen sites

die getekend zijn door de oorlog. Karame, Chalamanch en De Graeve gebruiken de oorlogsverhalen van hun families en wat ze ter plaatse vinden en gidsen hun publiek langs de littekens van een landschap. Zelf beschrijven ze het onderwerp van hun onderzoek binnen dit lange termijnproject als 'het effect van geweld op de collectieve verbeelding en de impact daarvan op huidige en toekomstige generaties'. Hoe gaan we om met deze perceptie, met herinnering?

collectieve creatie, spel en tekst: Leen De Graeve, Chirine Karame en Mireia Chalamanch

concept: Chirine Karame en Mireia Chalamanch

productie: Cycle, Pianofabriek Kunstenwerkplaats, Moussem Nomadisch Kunstencentrum

residentie: CRA'P, Vrijstaat O

CYCLE

zaterdag 15 november – 11:00, 14:00

zondag 16 november – 11:00, 14:00, 16:00

Domein Raversijde, Oostende

OOK NOG IN DE ZALEN...

Vorig jaar gingen er een aantal voorstellingen in première die ook dit seizoen nog te zien zijn. We geven u bij wijze van herinnering graag een kort overzicht:

JUKEBOX

50 JAAR MAROKKAANSE MIGRATIE IN 50 LIEDJES

Moussem Nomadisch Kunstencentrum stelde naar aanleiding van 50 jaar migratie een top 50 samen met de favoriete muziek van de Marokkaanse gemeenschap, uitgekozen door ouders, grootouders, kinderen en kleinkinderen. Het resultaat is een fantastische mix van Marokkaanse klassiekers uit de jaren 60, traditionele Amazigh-liederen en hedendaagse pop. Op het podium staan de Moussem Jukebox-band en de getalenteerde zangers Abder en Samia Sabri. Het publiek kiest zelf welke nummers het wil horen!

DE HANDEN VAN FATMA

In De handen van Fatma komt een vrouw, in het spoor van haar man, naar België. Vol verwachting en boordevol hoop. Wat is er van al die verlangens geworden? Hoe blikt de oude vrouw op de jonge vrouw terug? En wat deed ze, met al haar talenten, in het nieuwe land?

Een productie van t,arsenaal en Moussem

BYE BYE GILLO

Gillo wordt het land uitgezet. Hij was nochtans prima geïntegreerd. Om zijn verblijf in België in schoonheid af te sluiten, geeft hij een etentje en u bent van harte uitgenodigd op zijn afscheidsfeest. Schuif mee aan voor een prachtige voorstelling en een heerlijke maaltijd. Bloemen noch kransen.

Een productie van t,arsenaal en Moussem

WACHTEN / WAITING

Hoe kijkt een Arabische theatermaker naar de toestand in de wereld? Wat betekent wachten? Toneelhuismaker Mokhallad Rasem werpt een hedendaagse blik op Waiting for Godot van Beckett en maakt daarvan een voorstelling van 20 minuten.

Een productie van Toneelhuis en Moussem.eu

BITE THE HAND THAT FEEDS YOU

Haider Al Timimi, Georgina del Carmen Teunissen, Chris Van Camp en Bart Capelle draaien de clichés rond zigeuners binnenstebuiten. Samen met jonge Roma- en andere muzikanten maken ze een sprookje met scherpe klauwen. Over zwarte schapen en wilde welpen, over hebben en houden, over volle manen en lege portemonnees.

Een productie van Kloppend Hert en Moussem

UMM

Een universeel verhaal in beeld, tekst, beweging en muziek. Thais Scholiers zingt, speelt en neemt het kleine publiek mee in de wereld van een grootse diva. Bo Spaenc componeert en speelt samen met Osama Abdulrasol live muziek op een arsenaal van instrumenten uit alle hoeken van de wereld. UMM is muziektheater voor kinderen én ouders, met roots in alle windstreken.

UMM is ook een boek en cd, met de oorspronkelijke tekst en illustraties van Paul Verrept en muziek van Bo Spaenc.

De Zweedse versie gaat in oktober in première in Re:Orient onze partner in Stockholm binnen het Moussem.eu netwerk.

Een project van De Kolonie MT / Moussem en voor de Zweedse versie: Re:Orient en Moussem.eu

Voor de volledige speellijsten van deze voorstellingen verwijzen we u graag naar onze agenda of moussem.be.

MOUSSEM
NOMADISCH
KUNSTENCENTRUM

Driekoningenstraat 126
2600 Berchem, België

T +32 (0)3 286 88 48
F +32 (0)3 286 88 44

info@moussem.be
www.moussem.be

Presentatiepartners: AMUZ, Bozar, cc Berchem, Monty, Het Bos, De Centrale, Vrijstaat O, C-Mine Cultuurcentrum, Kaaitheater, MAAC

Vlaamse co-productiepartners: t,arsenaal, cc Berchem, de kolonie mt, Toneelhuis, Kloppend Hert, deBuren

Partners uit het maatschappelijk middenveld: FMV sociaal-cultureel werk, IQRA onderwijs

Marokkaanse partners: Compagnie Anania, Dabateatr, Espace Darja - Association Rencontres de la Danse, Fondation des Arts Vivants, On Marche Marrakech

De partners van Moussem.eu zijn: Centre Choréographique National de Caen/Basse-Normandie/Compagnie Fattoumi-Lamoureux (FR), the Liverpool Arabic Arts Festival(GB), Re :Orient (SE) , the Association Kulturanova (RS) , Casa Árabe (ES), Utcaszak (HU)

Moussem werkt met de steun van:

De Vlaamse Regering, Minister van cultuur, Het Programma Cultuur van de Europese Commissie

